



Õiguskantsler

Teie 07.10.2020 nr

Meie 11.11.2020 nr 6-1/201793/2006119

Ajateenistusse kutsutu ravikindlustuskaitse

Lugupeetud avaldaja

Küsisite, kas on õiguspärane, et üliõpilane, kelle ajateenistus algab 12. oktoobril ning kes võtab akadeemilise puhkuse 1. septembrist, jääb sel ajavahemikul ravikindlustuskaitseta. Soovisite teada, mida oleks Teie poeg pidanud tegema teisiti, et ravikindlustuskaitse poleks kõnealusel perioodil katkenud. Samuti palusite selgitust ravikindlustuse kehtivuse kohta pärast kaheksakuulise ajateenistuse lõppu.

Mõistan Teie pahameelt, kuid leian, et tegemist ei ole selgelt põhiseadusvastase olukorraga, sest ajateenistusse asuva üliõpilase ravikindlustuskaitse kestus sõltub tema enda otsustest. Pärast ajateenistuse lõppu on aga ajateenijatele ette nähtud tavapärasest pikemaajalisem ravikindlustuskaitse. Seetõttu ajateenistuse lõppemise ja õpingute jätkamise vahelisel ajal kindlustuskaitse üldjuhul ei katke.

Õigus ravikindlustusele on tavaliselt seotud sotsiaalmaksu ravikindlustuse osa tasumisega. Seega on töövõimelise inimese ravikindlustuskaitse harilikult seotud töötamisega. Sotsiaalmaks on riikliku ravikindlustuse tagamiseks vajaliku tulu peamine allikas. Ravikindlustuse seaduse eelnõu [seletuskirjast](#) selgub, et Riigikogu soovis üldjuhul vältida olukorda, et riik kannaks töövõimeliste inimeste ravikindlustuskulud.

Eesti alalisest elanikust üliõpilane on kindlustatud isikuga võrdsustatud isik ([ravikindlustuse seaduse](#) (RaKS) § 5 lg 4 p 5). Kindlustatud isikuga võrdsustatud isiku eest sotsiaalmaksu ei maksta. Tema kindlustuskaitse algab Eesti Haigekassa andmekogusse kindlustuskaitse kande tegemisest (RaKS § 11 lg 1). Eesti Haigekassale esitab Eestis õppivate õpilaste ja üliõpilaste kohta andmed Haridus- ja Teadusministeerium, kes vastutab ka nende andmete õigsuse ja tähtaegse esitamise eest. Kindlustuskaitse peatub akadeemilise puhkuse ajaks (RaKS § 12 lg 3).

Üliõpilasel on õigus saada aja- või asendusteenistuse puhul akadeemilist puhkust kõrgkooli kehtestatud korras kuni üks aasta ([kõrgharidusseaduse](#) § 15 lg 1 p 7). Kaitseväeteenistusse asumisel võimaldatakse akadeemilist puhkust Kaitseväe kutse alusel (nt Tartu Ülikooli [õppekorralduseeskiri](#), p 191). Akadeemilise puhkuse ajal on üliõpilane õppe- ja teadustöö kohustusest vabastatud. Akadeemilise puhkuse taotlemisel esitab üliõpilane õppeprodekaanile vastava avalduse hiljemalt akadeemilise puhkuse algusele eelneval päeval (Tartu Ülikooli

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

õppekorralduseeskiri, p 194). Ravikindlustuskaitse kohta akadeemilise puhkuse ajal saab täpsemat teavet Tartu Ülikooli [veebilehelt](#) ja Eesti Haigekassa [veebilehelt](#).

Niisiis on üliõpilasele tagatud ravikindlustuskaitse õppimise ajaks ka siis, kui tema eest ei maksta sotsiaalmaksu. Kehtestatud korra eesmärk on toetada üliõpilase pühendumist õpingutele. Üliõpilasel, kes otsustab õpingute alguse edasi lükata näiteks ajateenistuse tõttu, on võimalik jääda akadeemilisele puhkusele ka alates ajateenistusse asumisest, sellisel juhul ravikindlustuskaitse ei katke. Kui noor õppima ei asu, ei saa ka väita, et töötamine oleks takistatud õpingute tõttu. Tal on võimalik saada kindlustuskaitse üldistel alustel või ka nn [vabatahtliku lepingu](#) alusel.

Riigikohus on rõhutanud, et tervishoiuteenuse kasutamine, seega õigus tervise kaitsele võib olla takistatud siis, kui seadus näeb ette tervishoiuteenuse eest tasumise kohustuse, kuid inimesel puuduvad enda tahtest sõltumatult vahendid tasu maksmiseks (Riigikohtu otsus [nr 3-3-1-65-03](#), p-d 15, 20). Üliõpilase puhul ei ole selliseks üldistuseks alust ainuüksi põhjusel, et ta on otsustanud võtta akadeemilise puhkuse. Samuti ei saa väita, et ajateenistusse asumise tõttu õpingute edasilükkamise korral oleks ülemäära takistatud võimalus saada ravikindlustuskaitse mõnel RaKS-s sätestatud alusel.

Ajateenistuse ajaks antakse üliõpilasele akadeemilist puhkust kuni üheks aastaks, ajateenistus kestab 8–11 kuud. Riigikogu on leidnud, et õppekorralduslikel põhjustel on kevadel ajateenistuse lõpetanud inimesel keeruline kohe õppetööga liituda. Nii tagab riik ajateenistuse lõpetanud noortele esimese kolme kuu jooksul tervisekindlustuse (eelnõu algataja [seletuskiri](#)).

Seetõttu näeb [sotsiaalmaksuseaduse](#) § 6 lõike 1 punkt 3³ ette, et riigieelarvest makstakse ajateenistuse lõpetanud noore eest sotsiaalmaksu kaks kuud pärast ajateenistusest vabastamist, juhul kui tal ei teki õigust ravikindlustuskaitsele muul alusel. Sel alusel antud ravikindlustus lõpeb ühe kuu möödumisel pärast riigi poolt sotsiaalmaksu maksmise kohustuse lõppemist (RaKS § 7 lg 2). Pikem ravikindlustuskaitse kehtib neile, kelle ajateenistus on lõppenud tähtaegselt ([kaitseväeteenistuse seaduse](#) § 56 lg 1 p 1).

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise